

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Prava intelektualnog vlasništva

Minivodič za poslovnu zajednicu

EU CARDS projekt

BIZimpact

Poboljšavanje informiranosti
hrvatske poslovne zajednice

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva | www.mingorp.hr

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo | www.hamag.hr

Hrvatska gospodarska komora | www.hgk.hr

Hrvatska obrtnička komora | www.hok.hr

Hrvatska udruga poslodavaca | www.hup.hr

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Prava intelektualnog vlasništva

Minivodič za poslovnu zajednicu

DRŽAVNI ZAVOD ZA INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

EU CARDS projekt

BIZimpact

Poboljšavanje informiranosti
hrvatske poslovne zajednice

PREDGOVOR

U procesu pridruživanja Europskoj uniji Republika Hrvatska provodi promjene zakona i propisa koje će znatno utjecati na poslovnu zajednicu. Te su promjene nužne kako bi hrvatske tvrtke zadovoljile standarde Europske unije i bile konkurentne kako na tržištu EU-a tako i na globalnom tržištu.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva svjesno je da zakonske promjene mogu stvoriti poteškoće hrvatskim tvrtkama i da im treba stalno davati pravodobne informacije kako bi uskladile poslovanje s novim propisima i standardima. Uz to, nova pravila donose tvrtkama dodatne troškove u pogledu vremena, opreme i zaposlenika.

Svjesni smo i specifične situacije u kojoj se nalaze naši mali i srednji poduzetnici, koji čine gotovo 99% ukupnog poslovnog sektora. Za razliku od velikih tvrtki, oni uglavnom nemaju zaposlenike specijalizirane za praćenje promjena zakona i propisa.

Kako bi pomoglo malim i srednjim poduzetnicima da svoje poslovanje usklade sa zakonskim promjenama, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva pripremi je, uz potporu projekta *BIZImpact*, koji se financira sredstvima Europske unije, niz minivodiča za sljedeća zakonska područja:

- Javna nabava
- Norme za industrijske proizvode
- Prava intelektualnog vlasništva
- Sigurnost hrane
- Zaštita okoliša
- Zaštita potrošača
- Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore

Minivodiči upoznaju male i srednje poduzetnike s nacionalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom Europske unije, daju pregled izvora informacija i potpora koje su im dostupne u zemlji i šire te upozoravaju na ono što moraju učiniti kako bi se prilagodili novim pravilima.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva ažurirat će minivodiče svake godine i informirati Vas o promjenama u svakome od spomenutih područja. Nadamo se da će Vam ovaj minivodič pomoći pri provedbi propisa i norma u poslovanju te i na taj način pomoći pri poslovanju i povećanju Vaše konkurentnosti u ovom trenutku važnom za razvoj hrvatskoga gospodarstva.

POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE
I MINISTAR GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA

Damir Polančec, dipl. ing.

ZAHVALA

Ovaj minivodič naručio je projekt *BIZImpact* koji se financira sredstvima Europske unije, a pripremio ga je Sektor za informacije i suradnju s okruženjem Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Posebno zahvaljujemo gospodinu Bojanu Benku, dr.sc., Načelniku Odjela za izobrazbu i razvoj primjene intelektualnog vlasništva, koji je autor najvećeg dijela teksta minivodiča.

ŠTO SU PRAVA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA?

Prava intelektualnog vlasništva u gospodarskom su kontekstu zakonsko sredstvo pomoću kojeg njihovi nositelji pretvaraju svoja intelektualna postignuća u trajne poslovne vrijednosti. Pravima intelektualnog vlasništva može se ostvariti povoljniji položaj na tržištu u odnosu na konkurenciju, te štititi svoje proizvode i usluge od neovlaštenog kopiranja, korištenja i krivotvorenja.

Iskorištavanjem prava intelektualnog vlasništva gospodarstvenici mogu proširiti tržište na kojemu nastupaju i učvrstiti svoj marketinški položaj. Organiziranim upravljanjem intelektualnim vlasništvom može se postići bolja prepoznatljivost na ciljnim tržištima, poboljšati promet roba i usluga, te povećati dobit, a dugoročno i ukupna vrijednost poduzeća.

Organizirano upravljanje intelektualnim vlasništvom donosi i druge prednosti poduzetniku, kao što su izbjegavanje kršenja tuđih prava, olakšani tehnološki razvoj, inovativnost u poslovanju, dodatni prihodi od ustupanja licencija.

Stjecanje, održavanje i provedba prava intelektualnog vlasništva zahtjeva (nerijetko značajna) materijalna sredstva. U sustavu kvalitetnog upravljanja intelektualnim vlasništvom ti se izdaci pretvaraju u poslovno ulaganje, dok u suprotnom oni često mogu predstavljati samo trošak.

Intelektualno vlasništvo može se podijeliti na industrijsko vlasništvo, autorsko i srodna prava, te na neformalne oblike intelektualnog vlasništva.

Prava industrijskog vlasništva odnose se na:

- zaštitu izuma patentom,
- zaštitu žiga (robnog, trgovačkog ili uslužnog znaka koji se koristi u prometu roba i usluga),
- zaštitu industrijskog dizajna kojim se štiti vanjski izgled proizvoda ili dijela proizvoda,
- zaštitu topografije poluvodičkih proizvoda kojom se štiti trodimenzionalni raspored vodljivog, izolacijskog i poluvodičkog materijala u poluvodičkim proizvodima,
- zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla ili oznake izvornosti kojima se obilježavaju specifični proizvodi i usluge, posebne kvalitete i svojstava uvjetovanih područjem njihovog nastanka i kulturno-socijalnim okruženjem.

Stjecanje prava industrijskog vlasništva temelji se na formaliziranim postupcima za njihovo priznavanje ili registraciju pred nadležnim tijelom, najčešće pojedine države ili rjeđe regije. Važno je uočiti da su bez obzira na način stjecanja, prava industrijskog vlasništva ograničena na teritorij nadležnosti tijela koje ih je priznalo, a za njihovo stjecanje i ostvarivanje plaća se propisana naknada. U Hrvatskoj je nadležno tijelo za priznavanje i registraciju industrijskog vlasništva Državni zavod za intelektualno vlasništvo, osim za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, te za zaštitu biljnih sorti, za koje se odgovarajući formalizirani proizvodi provode pred Ministarstvom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, odnosno pred Zavodom za sjemenarstvo i rasadničarstvo.

Autorsko pravo obuhvaća moralna, imovinska i druga prava autora u pogledu autorskog djela. To su osobito, ali ne isključivo, pisana i govorna djela, računalni programi, glazbena i likovna djela, dramska i dramsko-glazbena djela, koreografska i pantomimska djela, arhitektonska djela, djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna, fotografska ili njima slična djela, kartografska djela, prijevodi, te različiti prikazi znanstvene i tehničke prirode. Srodna prava odnose se osobito, ali ne isključivo, na prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma, filmskih producenata, nakladnika, organizacija za radiodifuziju, te proizvođača neoriginalnih baza podataka.

Autorsko pravo i srodna prava stječu se samim činom stvaranja autorskog ili srodnog djela, njegovom umjetničkom izvedbom ili fiksiranjem fonograma, videograma ili emisije, odnosno drugim načinom javnog priopćavanja. Za stjecanje zaštite autorskog ili srodnog djela ne postoji posebni postupak, niti je potrebna prethodna objava djela. To znači da se autorsko ili srodno pravo stječe bez ikakvih troškova.

Neformalni oblici intelektualnog vlasništva obuhvaćaju zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja, poslovne tajne, zaštitu tvrtke, znanje i iskustvo (know-how), zaštitu povjerljivih podataka (data exclusivity), zaštitu biljnih sorti itd. U Europskoj uniji u ovu kategoriju pripadaju i poslovne metode¹. Za neformalne oblike intelektualnog vlasništva ne postoje posebni postupci stjecanja. Za razliku od prava intelektualnog vlasništva koja se stječu temeljem posebnih zakona, a čiji je predmet zaštite većinom javno dostupan, opseg i djelotvornost zaštite neformalnih oblika intelektualnog vlasništva ovisi o načinu čuvanja njihovih sadržaja i ugovorima između strana kojima su ti sadržaji dostupni.

Razvojem interneta u proteklih dvadesetak godina nastao je još jedan posebni oblik intelektualnog vlasništva koji nije ranije spomenut, a to su internet domene. Zaštita internet domena u nekim je elementima nalik zaštiti žiga, ali se zbog svojih specifičnosti od nje znatno razlikuje. Zaštita internet domena provodi se postupkom registracije.

VAŽNOST PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA ZA HRVATSKU POSLOVNU ZAJEDNICU

Približavanjem i integracijom u Europsku uniju poduzeća će postati izravno izložena utjecajima novog gospodarskog položaja. Otvoriti će se veliko tržište neslućenog potencijala, ali nastup na njemu zahtijevati će ozbiljnu tehničku, tehnološku, marketinšku i financijsku pripremu. Unatoč dosadašnjoj vrlo liberalnoj gospodarskoj politici na hrvatskom tržištu, domaće će gospodarstvo morati uložiti dodatne napore u nastojanju da održi već ostvareni položaj.

Zaštita intelektualnog vlasništva u razvijenim gospodarstvima već je dulje uobičajeno poslovno sredstvo organiziranog nastupa na tržištu. U nas je u proteklih petnaestak godina razvijen moderni sustav zaštite intelektualnog vlasništva koji iskusna strana poduzeća bolje koristiti od većine domaćih tvrtki. To će postati još izrazitije nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Stoga je osobito važno da se upravo u ovom predpristupnom razdoblju potaknu svi oblici zaštite intelektualnog vlasništva domaćih, posebno malih i srednjih poduzeća. Posebnu pozornost valja posvetiti i zaštiti industrijskog vlasništva na regionalnom tržištu, na kojemu hrvatska poduzeća imaju određene komparativne prednosti.

¹ Za razliku od Europske unije u SAD-u se na pr. poslovne metode mogu štititi i patentom ako zadovoljavaju sve potrebne uvjete za takav način zaštite.

ZAKONODAVSTVO EUROPSKE UNIJE

Pravo intelektualnog vlasništva Europske unije nije sustavno uređeno. Umjesto toga brojnim direktivama, uredbama i preporukama osigurana je uspostava i očuvanje unutarnjeg tržišta. Ugovorom o Europskoj zajednici određena je sloboda kretanja roba, ljudi i kapitala, te sloboda pružanja usluga. Na unutarnjem tržištu ne smije bez valjanog razloga biti ograničena, odnosno narušena trgovina proizvodima i uslugama. Također je zabranjeno narušavanje i ograničavanje tržišnog natjecanja, odnosno zlouporaba vladajućeg položaja na tržištu. Te su odrednice djelomično u raskoraku s koncepcijom prava intelektualnog vlasništva, koja u rijetkim slučajevima mogu biti donekle ograničena osnovnim principima Europske zajednice.

Najvažnije direktive kojima je uređeno područje intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji (kronološkim redom) su:

- Direktiva 87/54/EZ o zaštiti topografije poluvodičkih proizvoda
- Direktiva 89/104/EEZ o usklađivanju zaštite žiga
- Direktiva 91/250/EEZ o usklađivanju zaštite računalnih programa
- Direktiva 92/100/EEZ o usklađivanju iznajmljivanja i posudbe
- Direktiva 93/83/EEZ o prijenosu audiovizualnih programa (satelitska radiodifuzija, kabelska retransmisija)
- Direktiva 93/98/EEZ o usklađivanju zaštite autorskog i srodnih prava
- Direktiva 96/9/EZ o zaštiti baza podataka
- Direktiva 98/44/EZ o zaštiti biljnih sorti
- Direktiva 2001/84/EZ o pravu slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela
- Direktiva 2001/29/EZ o usklađivanju autorskog i srodnih prava
- Direktiva 2004/48/EZ o provedbi prava intelektualnog i industrijskog vlasništva

HRVATSKO ZAKONODAVSTVO

Izmjenama legislative intelektualnog vlasništva 2003., 2007. i 2009. godine hrvatsko je zakonodavstvo u potpunosti usklađeno s europskom pravnom stečevinom. To je potvrđeno i zatvaranjem Poglavlja o pravu intelektualnog vlasništva u sklopu pristupnih pregovora Republike Hrvatske Europskoj uniji. Ovaj značajni rezultat osobito je važan za hrvatsko gospodarstvo, jer već sada može koristiti jednake mogućnosti zaštite i iskorištavanja intelektualnog vlasništva kao i bilo tko drugi u Europskoj uniji. Pored toga Republika Hrvatska je potpisnica svih važnijih međunarodnih sporazuma i ugovora iz ovog područja.

Temeljni zakoni i pravilnici o zaštiti intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj:

- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 167/03, 79/07)
- Zakon o patentu (NN 173/03, 87/05, 76/07, 30/09)
- Pravilnik o patentu (NN 117/07)
- Zakon o žigu (NN 173/03, 76/07, 30/09)

- Pravilnik o žigu (NN 117/07)
- Zakon o industrijskom dizajnu (NN 173/03, 76/07, 30/09)
- Pravilnik o industrijskom dizajnu (NN 72/04 i 117/07)
- Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (NN 173/03 i 76/07)
- Pravilnik o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (NN 72/04, 117/07)
- Zakon o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda (NN 173/03, 76/07, 30/09)
- Pravilnik o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda (NN 72/04, 117/07)

Na zaštitu intelektualnog vlasništva u širem smislu odnose se u Republici Hrvatskoj još i sljedeći zakoni:

- Zakon o trgovini (NN 87/08, 96/08, 116/08)
- Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08)
- Zakon o radu (137/04)
- Zakon o lijekovima (NN 71/07)
- Zakon o veterinarskim lijekovima i veterinarsko-medicinskim proizvodima (NN 79/98)
- Zakon o zaštiti sorti poljoprivrednog bilja (NN 131/97, 62/00, 67/08)
- Zakon o hrani (NN 71/07, 155/08)
- Zakon o vinu (NN 96/03)

USKLAĐENO ZAKONODAVSTVO I IMPLIKACIJE ZA POSLOVNU ZAJEDNICU

Sustav zaštite intelektualnog vlasništva u Hrvatskoj od početka samostalnosti razvijao se sukladno odgovarajućim međunarodnim standardima, a 2007. i 2009. godine usklađen je s pravnom stečevinom Europske unije. S obzirom na to, kao i na princip teritorijalnosti prava intelektualnog vlasništva, pristupanje EU-u neće izrazitije neposredno djelovati na poslovnu zajednicu.

Pozitivne posljedice usklađivanja zakonodavstva sa stečevinom Europske unije mogu biti djelotvornija provedba prava intelektualnog vlasništva i veća pravna sigurnosti zbog kvalitetnijeg donošenja odluka u postupcima priznanja i provedbe prava.

Uključivanje Republike Hrvatske u sustav Europskog patenta (od 2004. na praktičnoj razini, a od 1. siječnja 2008. i formalnim članstvom u Europskoj patentnoj organizaciji) nije izravno vezano uz usklađivanje s europskom pravnom stečevinom, no već je donijelo zamjetno povećanje broja zahtjeva za zaštitu patenata stranih tvrtki u Hrvatskoj. Stoga je realno očekivati i osjetno povećanje broja patenata u važenju, ali će on i dalje biti samo mali dio ukupnog broja važećih patenata u svijetu.

Povećanje je izvjesno u području žigova i industrijskog dizajna, jer će pristupanjem Europskoj uniji Hrvatska postati dijelom sustava žiga Zajednice (Community trademark) i dizajna Zajednice (Community design). Međutim, za razliku od patenata, broj žigova u

važnju povećati će se u trenutku ulaska u Europsku uniju za preko 500000, što je oko četiri puta više od trenutnog broja žigova u važnju u Hrvatskoj. Promjena u području industrijskog dizajna biti će još izrazitija, jer će se broj registriranih dizajna povećati sa sadašnjih 3300 na preko 500000. Utjecaj ovako naglih promjena mogao bi biti značajan, posebno za ona poduzeća koja znakove i nazive kojima obilježavaju svoje proizvode i usluge, te izgled samih proizvoda ne budu pravovremeno zaštitili.

Povećanjem broja prava industrijskog vlasništva u važnju na teritoriju Republike Hrvatske suzit će se prostor za poslovno djelovanje bez prethodne provjere moguće povrede prava drugih strana, odnosno porast će među domaćim poduzećima potreba za dobrim upravljanjem pravima intelektualnog vlasništva.

Pristupanjem Europskoj uniji, teritorij na kojem vrijedi načelo tzv. iscrpljenja prava intelektualnog vlasništva proširit će se na ukupni teritorij EU-a. To načelo podrazumijeva da nositelj prava ne može zabraniti dalju distribuciju proizvoda koji sadrži predmet prava intelektualnog vlasništva na teritoriju na čijem ga je tržištu prvi put stavio u promet.

UTJECAJ ZAKONODAVNIH PROMJENA NA POJEDINE SEKTORE

Većina promjena u hrvatskom zakonodavstvu na području intelektualnog vlasništva podjednako će utjecati na sve gospodarske sektore. Samo manji dio tih promjena utjecat će na neke određene sektore.

U formalnom usklađivanju hrvatskog zakonodavstva u području patenata, na primjer, uvođenje instituta svjedodžbe o dodatnoj zaštiti utjecat će na proizvodnju lijekova namijenjenih ljudima ili životinjama, odnosno na proizvodnju sredstava za zaštitu bilja. Njome će se omogućiti produženje trajanja zaštite temeljnog patenta priznatog za tu vrstu proizvoda za čije je stavljanje u promet potrebno odobrenje nadležnog državnog tijela. Time se nositelju temeljnog patenta nadoknađuje vrijeme tijekom kojeg nije mogao staviti svoj proizvod na tržište zbog obveze dugotrajnih ispitivanja nužnih za njegovu registraciju. Uvođenje instituta svjedodžbe o dodatnoj zaštiti ide u prilog farmaceutskim i dijelu kemijskih tvrtki koje svoje poslovanje temelje na vlastitom istraživanju i razvoju, te time doprinose tehnološkom napretku, napretku medicine i zdravstva, te proizvodnji hrane. S druge strane, produženje trajanja zaštite patentom produžava praktički monopolistički položaj proizvoda na tržištu, što omogućava održavanje njegove visoke cijene. Tim se odgađa mogućnost stavljanja u promet konkurentskih tzv. generičkih proizvoda, koji su u pravilu znatno jeftiniji. Dakle, uvođenje instituta svjedodžbe o dodatnoj zaštiti utjecat će i na poslovanje generičkih tvrtki, a u određenj mjeri i na rast troškova sustava javne zdravstvene zaštite.

Pristupanjem Europskoj uniji u Hrvatskoj će se pojaviti jedno novo pravo intelektualnog vlasništva – neregistrirani dizajn Zajednice. On se stječe bez formaliziranog postupka registracije, odgovarajućim otkrivanjem dizajna javnosti na području Europske unije.

Prava temeljem neregistriranog dizajna uža su od prava koja proizlaze iz registriranog dizajna i odnose se na zabranu uporabe koja proizlazi iz umnožavanja zaštićenog dizajna. Posljedice uvođenja neregistriranog dizajna utjecat će na područje onih proizvodnih grana koje se temelje na proizvodima za koje je karakteristična stalna dinamična promjena dizajna (npr., modna industrija odnosno proizvodnja odjeće i obuće).

RELEVANTNE INSTITUCIJE

10

Državni zavod za intelektualno vlasništvo (DZIV) središnja je institucija u Hrvatskoj. U njezovoj su nadležnosti stručni poslovi razvoja sustava intelektualnog vlasništva te većina postupaka za stjecanje prava intelektualnog vlasništva.

U skladu s prihvaćenom suvremenom ulogom nacionalnih zavoda za intelektualno vlasništvo u europskim zemljama, putem Informacijskog centra za intelektualno vlasništvo (INCENTIV) razvija i javni informacijsko-uslužni servis za potporu stjecanju i efikasnoj upotrebi intelektualnog vlasništva domaćem gospodarstvu i drugim relevantnim društvenim sektorima.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva u sklopu različitih programa za poticanje inovativnosti razvija aktivnosti i pruža financijsku potporu zaštiti i upotrebi intelektualnog vlasništva.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja provodi postupke za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti u području poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te razvija programe i aktivnosti za poticanje njihove zaštite i odgovarajuće primjene.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa putem svojih programa i aktivnosti koje provode nadležne agencije kao što su BICRO i Hrvatski institut za tehnologiju (HIT) osigurava stručnu i financijsku potporu komercijalizaciji inovacija. Potporu u ovom području daju također Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) i Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR).

U pogledu provedbe zaštićenih prava intelektualnog vlasništva dodatne informacije mogu pružiti nadležna tijela i službe državne uprave (policija, carinska uprava, državno odvjetništvo, inspektorat, nadležni sudovi).

Europski patentni ured (European Patent Office, EPO) sa sjedištem u Münchenu provodi postupak ispitivanja Europskog patenta, koji vrijedi na teritoriju zemalja članica Europske patentne organizacije prema odabiru nositelja patenta te osigurava odgovarajuće informacije o postupku i niz informacijskih servisa na bazi patentnih informacija.

Ured za harmonizaciju na unutarnjem tržištu (Office for Harmonization in the Internal Market, OHIM) sa sjedištem u Alicanteu provodi postupak priznanja žiga Zajednice i dizajna Zajednice koji vrijede na teritoriju EU-a, te daje informacije o postupcima zaštite te informacijske servise na bazi informacija o žigovima i registriranom dizajnu Zajednice. Slične regionalne organizacije postoje i u nekim drugim regijama (npr. Euroazijska patentna organizacija za veći broj zemalja bivšeg SSSR-a ili afričke regionalne patentne organizacije OAPI i ARIPO).

Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (World Intellectual Property Organization, WIPO) sa sjedištem u Ženevi, uz temeljnu ulogu razvoja međunarodnog sustava zaštite intelektualnog vlasništva razvija niz informacijskih servisa, publikacija i aktivnosti usmjerenih na poticanje zaštite i efikasne upotrebe intelektualnog vlasništva u svrhu gospodarskog razvoja zemalja. Sve suverene zemlje u pravilu imaju nacionalne urede za priznanje odnosno registraciju intelektualnog vlasništva na svojem teritoriju i mogu dati informacije o sustavu zaštite intelektualnog vlasništva u zemlji.

CARNet (HR-DNS služba) je hrvatsko nacionalno tijelo za registraciju i održavanje .hr domene. Pored tehničkog i administrativnog djelovanja, CARNet na zahtjev provodi arbitražne postupke za rješavanje sporova o poddomenama unutar .hr domene.

1. NAVEDITE I KRATKO OPIŠITE BAREM TRI OBLIKA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA POMOĆU KOJIH PODUZETNIK MOŽE OSTVARITI POVOLJNIJI POLOŽAJ NA TRŽIŠTU.

Poduzetnik može zaštititi svoj proizvod ili uslugu na brojne načine. Neki od najvažnijih i najčešće korištenih oblika zaštite su:

- zaštita izuma patentom
- obilježavanje proizvoda ili usluga žigom
- zaštita vanjskog izgleda proizvoda industrijskim dizajnom
- zaštita pisanog, umjetničkog ili druge vrste djela autorskim odnosno srodnim pravom
- zaštita znanja i iskustva poslovnom tajnom.

2. KOJA JE TEMELJNA RAZLIKA U OSTVARIVANJU PRAVA INDUSTRIJSKOG VLASNIŠTVA I AUTORSKOG ODNOSNO SRODNIH PRAVA?

Prava industrijskog vlasništva stječu se postupcima priznavanja (za patent) ili registracijom pred nadležnim tijelom države ili regije. U Republici Hrvatskoj nadležno tijelo je Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Za razliku od industrijskog vlasništva autorsko pravo stječe se automatski samim nastankom autorskog djela, bez posebnih postupaka i dodatnih troškova.

3. KOJE OBLIKE INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA KOJE SE NE MOŽE ŠTITITI TEMELJEM POSEBNIH ZAKONA I PROPISA O INTELEKTUALNOM VLASNIŠTVU POZNAJETE I KAKVA JE NJIHOVA VAŽNOST?

Što se tiče industrijskog vlasništva, te autorskog i srodnih prava, njihova se zaštita temelji na posebnim zakonima i propisima. Međutim za svakog poduzetnika osobito je važno da uoči da postoje njegove vlastite informacije koje su osobito bitne za ostvarivanje dobiti na tržištu. Tu se može raditi o znanju i iskustvu (know-how), poslovnim i marketinškim planovima, poslovnim metodama, te povjerljivim informacijama drugog sadržaja. Sve ovakve i slične kategorije informacija predstavljaju također intelektualno vlasništvo za koje ne postoje formalni, zakonom propisani oblici zaštite, ali se na praktičnoj razini one mogu štititi poslovnom tajnom. Zaštita poslovnom tajnom temelji se na izravnim ugovorima o čuvanju tajne između vlasnika informacije i osoba kojima je takva informacija dostupna, te na dobroj organizaciji poslovanja kojom se onemogućuje da se do takve povjerljive informacije dođe na slučajan ili nekontrolirani način.

4. NA KOJI NAČIN SAMOSTALNO, BEZ STRUČNE POMOĆI, MOŽETE PROVJERITI JE LI ODREĐENO INDUSTRIJSKO VLASNIŠTVO ZAŠTIĆENO U REPUBLICI HRVATSKOJ?

Za poduzetnika je osobito važno poznavanje prilika na tržištu na kojemu posluje. To uključuje i dobro poznavanje proizvoda i usluga konkurencije. Mnogi proizvodi i usluge koji se na tržištu pojavljuju mogu biti zaštićeni nekim oblikom industrijskog vlasništva. Da bi poduzetnik izbjegao situaciju u kojoj krši prava drugih poduzetnika koji nastupaju na tržištu pojedine zemlje ili regije, on mora provjeriti status zaštite srodnog ili sličnog proizvoda ili usluge, koji na tom tržištu već postoje. U Republici Hrvatskoj poduzetnik to

može napraviti samostalno pomoću javnih, besplatnih baza podataka priznatih odnosno registriranih prava industrijskog vlasništva na službenim stranicama Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo ili može zatražiti profesionalnu pomoć informacijskog centra Zavoda, INCENTIV-a. Zaštita proizvoda i usluga na širem regionalnom ili međunarodnom tržištu može se provjeriti pomoću baza podataka navedenih u tekstu ili izravnim upitom upućenim pojedinim nacionalnim uredima.

5. NA KOJI NAČIN SAMOSTALNO, BEZ STRUČNE POMOĆI, MOŽETE PRIKUPITI INFORMACIJE O ODREĐENOM IZUMU?

Podaci o postojećim izumima pohranjeni su u bazama podataka nacionalnih i regionalnih patentnih ureda, te u bazi Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo. Najveća takva baza s više od 65 milijuna patentnih dokumenata je baza Europskog patentnog ureda, koja je dostupna putem interneta (hr.espacenet.com) a njeno korištenje je besplatno. Za mnoge potrebe ova je baza poduzetniku, koji nije profesionalac u području intelektualnog vlasništva, više nego dovoljna za prikupljanje osnovnih podataka o izumu. Međutim, za potpunije prikupljanje podataka koji su potrebni u mnogim poslovnim situacijama (priprema istraživačko-razvojnih projekata, priprema prijave patenta, utvrđivanje pravnog statusa pojedinog patenta, pregled stanja tehnike itd.) poželjno je zatražiti profesionalnu pomoć kakvu u Republici Hrvatskoj pruža Državni zavod za intelektualno vlasništvo putem svog informacijskog centra, INCENTIV-a.

6. KAKAV JE ODNOS IZMEĐU TVRTKE (NAZIVA PODUZEĆA), ŽIGA I IMENA INTERNETSKE DOMENE?

Često je mišljenje da ime poduzeća samo po sebi može poslužiti kao oblik zaštite proizvoda i usluga na tržištu. To međutim nije točno, jer se zaštita znaka za određene proizvode i/ili usluga postiže registracijom odgovarajućeg žiga. Pritom žig može, ali ne mora, sadržavati naziv poduzeća – tvrtku. Pojedino poduzeće može posjedovati veliki broj različitih žigova, koji dugoročno bitno doprinose prepoznatljivosti proizvoda odnosno usluga koje se njima obilježavaju. Žig je stoga jedno od najsnažnijih marketinških sredstava uopće, a stjecanjem visokog stupnja prepoznatljivosti i sam može postići iznimnu tržišnu vrijednost. Ime internetske domene je ljudima čitljiv način adrese putem koje se pristupa pojedinoj internetskoj stranici. Registrirano ime internetske domene može biti povezana s nazivom poduzeća – tvrtkom, ali i s oznakom pojedinog proizvoda ili usluge – žigom. Iako postoje određene dodirne točke između žiga i imena internetske domene, oni se zbog suštinski različitog načina korištenja u mnogo čemu razlikuju. Tako na primjer žig vrijedi samo na nacionalnim tržištima, a internetska domena vrijedi globalno. Žig može biti verbalni (čisti tekst), figurativni (može sadržavati grafičke elemente) ili trodimenzionalni, dok je naziv internetske domene uvijek samo tekstualni. Suštinske razlike postoje i u postupcima njihove registracije i održavanja.

7. SUSTAVI POMOĆU KOJIH SE OLAKŠAVAJU POSTUPCI MEĐUNARODNE ZAŠTITE INDUSTRIJSKOG VLASNIŠTVA.

- Madridski sustav za međunarodnu zaštitu žigova
- Haški sustav za međunarodnu registraciju industrijskog dizajna
- Sustav međunarodne prijave patenta temeljem Ugovora o suradnji na području патената (PCT)

8. ŠTO JE TO EUROPSKI PATENT I NA KOJI GA NAČIN MOŽETE PRIJAVITI?

Europski patent je sustav zaštite izuma utemeljen na Europskoj patentnoj konvenciji (EPK). Europskoj patentnoj konvenciji do sada je pristupilo 35 zemalja (uključujući Republiku Hrvatsku) i taj će se broj i ubuduće povećavati. Tim je sustavom pojednostavljeno priznavanje patenta istovremeno u većem broju zemalja. Postupak započinje upućivanjem patentne prijave Europskom patentnom uredu (EPO) izravno ili putem nacionalnog ureda kakav je i Državni zavod za intelektualno vlasništvo. EPO dalje provodi cjelokupni postupak do samog priznanja patenta. Priznati patent EPO prosljeđuje u nacionalne urede onih zemalja za koje je zatražena zaštita, a koje sve prihvaćaju EPO-ov rezultat ispitivanja. Troškovi postupka plaćaju se EPO-u, a troškovi održavanja patenta nacionalnim uredima zemalja u kojima je patent u važenju.

9. ŠTO SU TO EUROPSKI ŽIG I EUROPSKI DIZAJN?

Kao i svi ostali oblici intelektualnog vlasništva, zaštita žiga i industrijskog dizajna su teritorijalna prava koja se u pravilu odnose na teritorij pojedine države. S druge strane, jedan od temelja Europske unije je jedinstveno zajedničko tržište. Da bi se na jednostavan način steklo pravo žiga odnosno industrijskog dizajna na tom zajedničkom tržištu, uvedena je mogućnost registracije europskog žiga, odnosno europskog dizajna, jedinstvenim postupkom pri Uredu za harmonizaciju unutarnjeg tržišta (OHIM), koji tada vrijede u svim zemljama Europske unije.

GDJE DO INFORMACIJA?

14

Institucije

INCENTIV, Informacijski centar za intelektualno vlasništvo

Državni zavod za intelektualno vlasništvo

Ulica grada Vukovara 78, Zagreb

tel.: (01) 6109 825

faks: (01) 6112 017

info@dziv.hr

www.dziv.hr

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Ulica grada Vukovara 78, Zagreb

tel.: (01) 6106 111

info@mingorp.hr

www.mingorp.hr

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

Ulica grada Vukovara 78, Zagreb

tel.: (01) 6106 111

faks: (01) 6109 201

office@mps.hr

www.mps.hr

Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo

Usorska 19, Osijek-Brijest

tel.: (031) 275 200

faks: (031) 275 208

zavod-za-sjemen-rasad@os.tel.hr

www.zsr.hr

Državni inspektorat (središnji ured)

Petračićeva 4

tel.: (01) 3696 400

faks: (01) 3696 597

www.inspektorat.hr

Carina, Carinska uprava Republike Hrvatske

tel.: 0800 1222; (01) 6102 333

ured-ravnatelj@carina.hr

www.carina.hr

BICRO, Poslovno informacijski centar Hrvatske

Planinska 1, Zagreb

tel.: (01) 2352 601

faks: (01) 2352 615

ured-bicro@bicro.hr

www.bicro.hr

HAMAG, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo

Prilaz Gjure Deželića 7, Zagreb

tel.: (01) 4881 000

faks: (01) 4881 009

hamag@hamag.hr

www.hamag.hr

HBOR, Hrvatska banka za obnovu i razvitak

Strossmayerov trg 9, Zagreb

tel.: (01) 4591 666

faks: (01) 4591 721

ured-uprave@hbor.hr

www.hbor.hr

CARNet HR-DNS služba

Josipa Marohnića 5

tel.: (01) 6165 530

faks: (01) 6165 531

admin@dns.hr

www.dns.hr

Internetske stranice

Opći izvori informacija o intelektualnom vlasništvu

www.dziv.hr

Stranica Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, najpotpuniji izvor informacija o zaštiti intelektualnog vlasništva u Hrvatskoj.

www.epo.org

Stranica Europske patentne organizacije, koje je i Hrvatska članica, jedan je od najznačajnijih izvora patentnih informacija.

www.wipo.int

Portal Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo pokriva sva područja intelektualnog vlasništva. Ima vrlo informativno poglavlje posvećeno malom i srednjem poduzetništvu (www.wipo.int/sme/en/).

oami.europa.eu

Stranica Ureda za harmonizaciju unutarnjeg tržišta (Office for Harmonization of the Internal Market, OHIM), središnjeg tijela za zaštitu žiga i industrijskog dizajna u Europskoj uniji.

Slobodno dostupne baze podataka industrijskog vlasništva

www.dziv.hr/DigitalLibrary

Baze Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo s objavljenim prijavama za zaštitu i priznatim pravima za patente, žigove i industrijski dizajn. Pri pretraživanju patentnih dokumenata može poslužiti i Međunarodna klasifikacija patenata, prevedena na hrvatski jezik na www.dziv.hr:8080/mkp/index.php.

hr.espacenet.com

Baza Europskog patentnog ureda, najveća svjetska baza patentnih dokumenata sa sučeljem na hrvatskom jeziku. Osobito vrijedan izvor tehničkih, pravnih i poslovnih podataka vezanih uz zaštitu izuma.

www.epoline.org

Posebno oblikovana baza Europskog patentnog ureda za olakšano praćenje bibliografskih i pravnih podataka vezanih uz zaštitu izuma.

www.wipo.int/pctdb/en

Stranica Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo s bazom podataka objavljenih međunarodnih prijava patenata prema Ugovoru o suradnji na području patenata (PCT).

www.wipo.int/ipdl/en/search/madrid/search-struct.jsp

www.wipo.int/romarin

Stranice Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo s bazama podataka o međunarodnoj registraciji žigova prema Madridskom sustavu.

www.wipo.int/ipdl/en/search/hague/search-struct.jsp

Stranica Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo s bazom podataka međunarodno registriranih industrijskih dizajna prema Haaškom sustavu.

oami.europa.eu/CTMOnline

Baza podataka za žigove Zajednice Ureda za harmonizaciju unutarnjeg tržišta.

oami.europa.eu/RCDOnline

Baza podataka za dizajn Zajednice Ureda za harmonizaciju unutarnjeg tržišta.

Druge poveznice korisne malom i srednjem poduzetništvu

www.cetmos.eu

Central European Trade Mark Observation Service (CETMOS), zajednička komercijalna usluga pretraživanja žigova u devet zemalja Srednje Europe uključujući Republiku Hrvatsku. Jednim zahtjevom za pretraživanje korisnik dobiva izvještaj o identičnim ili sličnim registriranim žigovima u dotičnim zemljama te na teritoriju EU-a (žig Zajednice).

www.ip4inno.eu

Intelektualno vlasništvo za inovacije (Intellectual Property for Innovation, IP4INNO) je nedavno završeni projekt u kojemu je sudjelovalo 19 institucija iz Europe uključujući Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Namijenjen širenju i uporabi intelektualnog vlasništva u malim i srednjim poduzećima. Na višezjezičnoj internetskoj stranici, koja je jedan od rezultata projekta, nalaze se brojni korisni sadržaji, znatan dio i na hrvatskom jeziku.

www.ipr-helpdesk.org

Stranica s iznimno korisnim sadržajima koju financira EU. Moguća je pretplata na prateći informacijski bilten i postavljanje pitanja stručnjacima.

ec.europa.eu/cip/eip_en.htm

Program potpore Europske komisije malom i srednjem poduzetništvu. Obuhvaća i Hrvatsku.

www.innovaccess.eu

Jednostavan i praktičan vodič za zaštitu različitih oblika intelektualnog vlasništva u različitim zemljama. Pored niza korisnih uputa, vodič omogućuje procjenu troškova zaštite.

www.zamp.hr

HDS ZAMP, organizacija za kolektivno ostvarivanje i zaštitu autorskih glazbenih prava u Hrvatskoj.

w3.bsa.org/croatia

Business Software Alliance (BSA) je organizacija za promicanje sigurnog i zakonitog digitalnog svijeta. Njena je djelatnost usko povezana sa zaštitom autorskih prava u informatičkoj industriji i poduzetništvom.

LITERATURA

1. J. Adamović, M. Dika, I. Gliha, I. Josipović, Lj. Kuterovac, R. Matanovac, A Rački Marinković, T. Sučić, Ž. Topić, Hrvatsko pravo intelektualnog vlasništva u svjetlu pristupa Europskoj uniji, Državni zavod za intelektualno vlasništvo i Narodne novine, Zagreb 2006.
2. J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu (Državni zavod za intelektualno vlasništvo i Narodne novine, Zagreb 2007.)
3. WIPO i ITC (skupina autora), Razmjena vrijednosti. Pregovaranje o sporazumima o licenciranju tehnologije. Priručnik za obuku. (Državni zavod za intelektualno vlasništvo i Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo, Zagreb 2006.)
4. Priručnik za pretraživanje i ispitivanje u području патената (Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Zagreb, 2006., www.dziv.hr/prirucnici/hr_guidelines/hr/hrpat.htm)
5. Priručnik za ispitivanje žigova (Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Zagreb, 2007., www.dziv.hr/prirucnici/hr_guidelines/hr/hrmrk.htm)
6. R. Matanovac Vučković, Zbirka propisa u području prava intelektualnog vlasništva (Narodne novine i Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Zagreb, 2008.)

BILJEŠKE

18

Minivodiči namijenjeni poduzetnicima su dostupni za preuzimanje na Internet stranicama projekta:

Javna nabava
Norme za industrijske proizvode
Prava intelektualnog vlasništva
Sigurnost hrane
Zaštita okoliša
Zaštita potrošača
Zaštita tržišnog natjecanja i državne potpore

Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice

EU CARDS projekt: EuropeAid/121473/C/SV/HR

Pripremajući se za ulazak u Europsku uniju, Republika Hrvatska provodi značajne izmjene zakona i propisa koje će bitno utjecaj na hrvatsku poslovnu zajednicu. Ove su promjene neophodne kako bi hrvatski poslovni sektor dostigao standarde Europske unije i postao konkurentan u Uniji i na globalnom tržištu. Stoga ovaj projekt, koji je financiran od Europske unije, ima za cilj unaprijediti poslovnu klimu u Hrvatskoj razvijanjem instrumenata za procjenu učinaka zakonskih promjena na hrvatsku poslovnu zajednicu, te također poboljšati informiranost poslovne zajednice o tim promjenama.

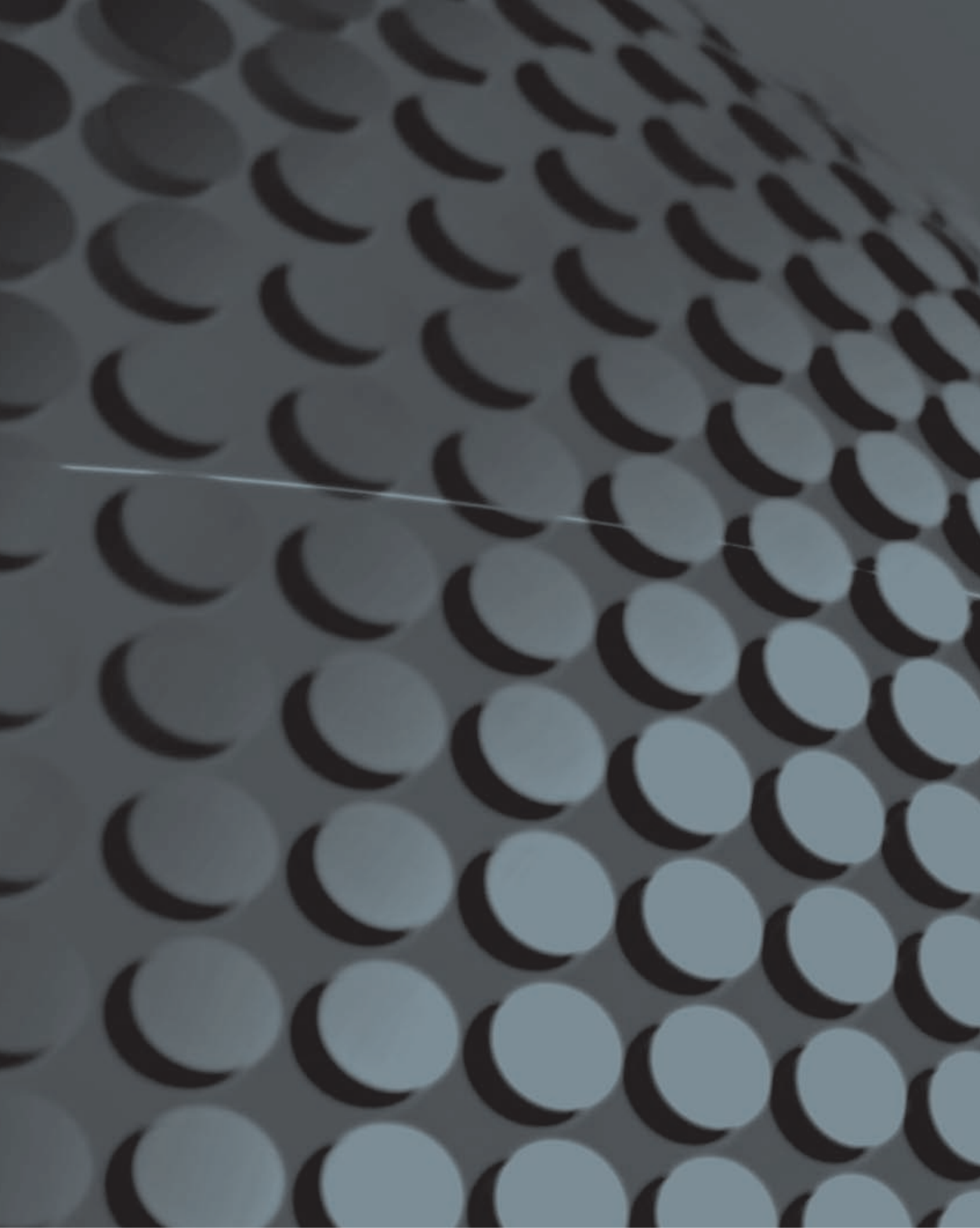
Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
Ulica grada Vukovara 78, HR-10000 Zagreb, Hrvatska

T: (0)1 610-9773

F: (0)1 610-9777

E: bizimpact@mingorp.hr

W: www.bizimpact.hr

Ovaj minivodič izrađen je u sklopu BIZImpact projekta "Poboljšavanje informiranosti hrvatske poslovne zajednice" uz financijsku potporu Europske unije. Iznesena stajališta ne odražavaju nužno stajališta Europske komisije.